

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

PIK XLVIII

Ч. 288. Джерзі Ситі, Н. Дж., середа, 11-го грудня 1940.

No. 288. Jersey City, N. J., Wednesday, December 11, 1940.

VOL. XLVIII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТИВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ.

Тел. „Свобода“: ВЕрген 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: ВЕрген 4-1016. 4-0807.

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ЩЕ НЕМА САБОТАЖЕВОЇ АКЦІЇ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК. — На зборах американської промислової ради виголосив промову представник голови Федерального Бюро Інвестицій, Е. Там, та сказав, що неправдою є, начеб в Америці під теперішню пору відбувалися хвилі саботажних вчинків, виконуваних „п'ятою колоною“. Ці випадки, як вибухи в виробках пороху та динаміту, є зовсім зрозумілим явищем, зв'язаним із побільшенням виробом вибухових матеріалів та з приучуванням нових робітників, яких фабрики прийняли на працю. Тому треба охоронятись перед гістерією, яка опановує американську суспільність відносно боротьби з „п'ятою колоною“. Але, перестерігав Там, „п'ята колона“ таки існує і вона готується до саботажних вчинків. Та покищо вона не дала наказу їх виконувати. Там далі пояснив, чому його Бюро мусять потайки робити свою роботу, а не давати їй такого розголосу, який дають інші комітети. Бо тайним шляхом агенти Бюро можуть слідкувати за можливими шкідниками і за їх співробітниками. Завданням агентів є розкрити цілі гнізда можливих шкідників, а не робити нагінки на невинних людей.

НЕ ТРЕБА ПОБІЛЬШУВАТИ РОБУЧИЙ ТИЖДЕНЬ.

ВАШИНГТОН. — Перед представниками організованого робітництва, пані Перкінс, секретарка праці, виголосила доклад, та сказала, що в Америці під сучасну пору не треба побільшувати робучий тиждень. Деякі промисловці нарікають, що внаслідок короткого робучого тижня не можна виконати плану зброєння. Америка відстає в зброєнні подібно, як це було в Франції перед війною. Та ці нарікання не мають основ, говорила пані Перкінс. Бо в Америці дозволено фабрикам працювати і по 24 годин на тиждень; також робітникам дозволено працювати кілька годин хочуть, тільки власники фабрик мусять по 40 годинах на тиждень заплатити півторазову нагороду. В Франції було цілком інше. Там був сталий 40-годинний робучий тиждень і ні робітникам, ні фабрикам не вільно було працювати довше, як 40 годин на тиждень, говорила вона.

ПРОТИЛЕТУНСЬКІ ЗАТЕМНЮВАННЯ.

НЮ ЙОРК. — Військові влади переводили першу пробу затемнювання бруклінських будівельних доків, на випадок війни. Пробу переведено між першою і другою годиною ночі. Перша проба не дала бажаних наслідків. Бо хоч доки зникли в нічній темряві, але сусідні дома і освітлені мости, так виразно зарисували цілу околицю, що ворожим літакам не важко було б знайти і доки. Тому на чергову пробу влади звернуться до всіх сусідних будинків, щоб також затемнили всі свої світла.

ЗАСУДИЛИ КОМУНІСТА ВИКЛЮЧНО ЗА КОМУНІЗМ.

ОКЛАГОМА СІТІ. — Перший раз в Америці суд засудив місцевому діяльному комуністу, секретару комуністичної партії стейту Оклагома, Алана Шова, на десять літ тюрми виключно за приналежність до комуністичної партії. Дотепер комуністів засуджували за комунізм лиш тоді, коли вони поповнили також якийсь проступок проти існуючого ладу. Тепер засудили Шова виключно за сам комунізм. На суді читано писання Леніна, Маркса, Сталіна і стверджено, що коли хтось ті писання визнає, він поповнює злочин супроти теперішнього ладу в Америці.

УШКОДЖЕНО КАНАДІЙСЬКИЙ КОНТРОРПЕДОВЕЦЬ.

ОТАВА. — Уряд повідомив, що канадський 1,330-тоновий контрорпедовець „Савгеней“ є тяжко ушкоджений в боротьбі з ворожою субмариною. Він конвоював торговельні кораблі до Англії і на ірландських водах, які густо навіщені німецькими субмаринами, був змушений звести боротьбу з одною субмариною, в якій зівстав поцілений торпедою. Згинуло при тім 22 моряків і 18 було поранених. Чужа субмарина була влучена щонайменше одним вистрілом. „Савгеней“ приволокся до порту власними силами.

ЗА ДОБРУ ДІЕТУ.

БОЛТИМОР. — Перед американською фермерською федерацією виголосив доклад професор біохемії, д-р Е. МекКолум і сказав, що фермерські жінки мусять добре уважати, який корм дають своїм родинам. Бо часто лучається таке, що внаслідок недоброякісного корму родина стає невідпorna на різні недуги. Він говорив, що помилку нині поповнюють жінки, коли в прохарчуванні родини уживають занадто багато цукру і сиреалії. Треба уживати більше молока, яєць, м'яса, листкових зеленних ярич.

ПОВОРОТ АМЕРИКАНСЬКОГО ВОЄННОГО ЕКСПЕРТА З ЄВРОПИ

В той час, коли уряд далі застановляється над фінансовою помічю Англії, департамент стейту заявив, що покликає назад до дому свого військового аташе в Лондоні, генерала Лі, який в Англії слідкував за перебігом війни та є найбільш компетентним сказати, які можливості на виграш має Англія. Генерал Лі поверне якраз на той час, коли президент Рузвелт поверне зо своєї поїздки по Карибським морі. Уряд хоче мати першорядні інформації відносно положення в Європі, заки рішиться на якісь важні потягнення. В тій цілі департамент війни вислав до Франції полк. Доновена, щоб також і від нього довідатись про положення в Європі.

РОЗМОВИ З БРИТІЙСЬКИМ ФІНАНСОВИМ ПРЕДСТАВНИКОМ

Розмови з британським фінансовим представником, сером Фридериком Філіпсом, а секретарем фінансів Моргентавом, відбуваються далі. Але, як заявив Моргентав, уряд ще не прийшов до якогось рішення і розмови далі мають виключно інформативний характер. Моргентав далі заявляв, що дотепер Англія ще не внесла жадного прохання на уділ її позичок.

ПЛЯНУЮТЬ СПИСОК МАЙНА

Департамент фінансів виробляє плани, на основі яких списуватимуть все національне майно, та примусово притягують його до служби на користь держави. Секретар Моргентав заявив, що це несправедливо вимагати від одного чоловіка примусово служити в армії за за плату \$30 місячно, а від другого не вимагати боляй матеріальних жертв. В першу чергу „список майна“ зачітяться від того, що будуть відповідно оподатковані різні державні бонди. Деякі люди вложили в державні бонди великі суми. І тепер дістають відсотки від тих сум не журячись податками.

РУЗВЕЛТ ГОВОРИТИМЕ ПЕРЕД КЛЮБОМ ЖІНОК

Президент Рузвелт цього року перший раз говоритиме перед жіночим журналістичним клубом. Також перший раз він не буде говорити на бенкеті „Гридайрен Клуб“, до якого належать найпереводніші американські журналісти.

ІТАЛІЙЦІ ПОТЕРПІЛИ НЕВДАЧУ В ЄГИПТІ

Американські кореспонденти подають з Єгипту, що британська команда спробувала пізнати, чи часом Італійські невдачі на грецько-італійському фронті не відбилися на моралі італійських військ в Африці. Зокрема ходило про ті війська, що вже ввійшли з Лівії на єгипетську землю, але від довшого часу далі не йдуть, а зосередоточились в околиці Сіді Барані, вздовж морського побережжя. Несподіваний британський напад над ранком мав повний успіх. У руках британців опинилось до 1,000 італійських полонених. Командуючий італійськими частинами зівстав вбитий, а другий з ряду попав у полон. Боротьба тривала цілий день. Дехто припускає, що цей британський напад був початком більшої офензиви.

ЧЕТВЕРТИНА АЛЬБАНІЇ ПІД ГРЕЦЬКОЮ ВЛАДОЮ

Грецькі війська посуваються далі. І то в напрямі пристані Вальони, яка має надзвичайно велике значіння для Італійців. Догодуються, що під Вальоною прийде до рішального бою. Тепер є вже четвертина Альбанії в грецьких руках, себто яких 3,500 кв. миль, а під Вальоною вирішиться остаточно дальша судьба цілої Альбанії. Це Італія добре знає. І тому, треба надіятись, що незабаром зачнеється головна битва. Виявляється, що Аргірокастрон, що є тепер у посіданні греків, є військовим осередком першої якості. Тут є найкраще летунське поле в цілій Альбанії.

НЕ БУДЕ НІЯКОЇ ОПОЗИЦІЇ З БОКУ БАДОЛІЯ

Таке заповідають з Риму, щоб розвіяти поширені поголоски, що уступивши маршал Піетро Бадолію береться формувати опозицію, звернену проти теперішнього фашистського режиму. Преса пише про „сердечну розмову“, що мала відбутись між Мусолінієм і Бадолієм.

АНГЛІЙСЬКИЙ ГЕНЕРАЛ АРЧИБОЛД ВЕЙВЕЛ ПРИЗДИТЬ ДО ГРЕЦІ НА ДОПОМОГУ ГРЕКАМ.

ЧИ ПРИЙДЕ ДО ВІЙНИ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ З ЯПОНІЄЮ?

ТОКІО. — На це важне питання відповів чужинським кореспондентам японський міністер заграничних справ Мацуока. І заявив, що до війни Злучених Держав з Японією може прийти, але тоді, колиб Злучені Держави заатакували Німеччину. Згідно з вимогами „потрійного союзу“, Японія вважалаб тоді своїм „святим обов'язком“ стати по стороні Німеччини. Але це наступилоб доперва тоді, колиб вона була переконана, що Злучені Держави не були спровоковані, себто не були нападнені. Далі міністер ще відповів, що Японія мусялаб взяти „під дуже серйозну розвагу“ теж і таку ситуацію, яка повсталаб, колиб Злучені Держави вислали свої війсьні кораблі до Сінгапура, як до своєї військової бази.

Японія хоче мира, каже Мацуока

Американські кореспонденти передають розмову зо згаданим міністром в такий спосіб, що видно, що прив'язують до неї велику вагу. Кажуть, що Мацуока підкреслював, що Японія ввійшла до „потрійного союзу“ в тому переконанні, що тим спійною поширення війни, а згідно припинює американську участь у війні. Цей договір каже ясно, де стоїть Японія. І тому тепер виходить на таке, що коли Злучені Держави і Японія будуть пильнувати своїх справ і брати речі холодно, то до поширення війни не прийде. Зокрема не прийде до війни між Японією і Злученими Державами. Далі міністер заявив, що він переконаний, що в будучині буде можна Японії поговорити зо Злученими Державами „на розум“ і вирівнати різниці. Японії, казав міністер, іде про те, щоб могла спокійно торгувати. Вона не хоче підбивати чужі краї й угнетати чужі народи. Її цілі є наскрізь економічної натури.

Не хоче наслідувати заклад

Мацуока казав далі, що й в Японії є багато таких, що вчилися в Європі й виховані на „західній культурі“, себто „на захланності, підлобі і гнеті“. Та Японія, казав він, хоче держатись „своєї власної старини“. Тому противиться гнетові і є за те, щоб кожний нарід сам рішав про свою долю. Він теж запевняв, що Японія не хоче підбивати Китай, але її ширі заміри „пізнає світ доперва за яких 100 літ“. Вона хоче жити з Китаєм — як рівний з рівним. Він висказав ще думку, що згодом, пізніше, прийде до порозуміння з ген. Ченг Кайшеком, а про американську позичку Китаєви висказався в такий спосіб, що вона продовжить війну.

В АНГЛІЇ ДАЛИ ЗА ДОПОМОГУ КИТАЄВИ.

ЛОНДОН. — Промова японського міністра заграничних справ Мацуоки до заграничних журналістів у справі становища Японії до Китаю і Злучених Держав, не зробила ніякого особливого вражіння. Уряд рішений дати Китаєви якнайбільшу допомогу, в порозумінню зо Злученими Державами.

ПАПА ДОДАЄ ФРАНЦІЇ ОТУХИ.

РИМ. — Папа приймав нового французького амбасадора Леона Берарда, призначеного до Ватикану. Берард заявив Папі, що Франція, що завелася на „земській допомозі“, звертається тепер до шукання помічі деінде, в певніших джерел — в Бозі. У відповіді на те Папа дав вираз своїм почуванням глибокого смутку іза того, що сталося з Францією. А потім запевняв, що Господь возьме цілком певно французький нарід під свою особливу опіку.

СТРІЛЯНИНА В „ТАБОРІ НЕПОЖАДАНІХ“.

КАІРО. — В концентраційнім таборі в Синайській пустині вбито 7 інтернованих, а 9 ранено. Взяні кинулись на сторожі. Тоді ті почали стріляти. В таборі є до 4,000 осіб, інтернованих у зв'язку з війною.

УСУНУЛИ „ПРАКТИЧНУ АРИТМЕТИКУ“.

КАІРО. — Міністерська рада видала розпорядок, яким наказала усунути з єгипетських шкіл підручник арифметики, написаний італійцем Кантардо Баффі. В розпорядку сказано, що в тій книжці розв'язується рахункові проблеми в такий спосіб, щоб „ширити фашистську пропаганду і виправдувати італійські імперіялістичні заміри, звернені проти Британії й Франції“.

БРИТІЙСЬКИМ ПОЛОНЕНИМ ПОВОДИТЬСЯ ДОБРЕ.

ЛОНДОН. — Таке дозволила цензура опублікувати про британських полонених в Франції й Бельгії, згідно з тим, що заявили два швейцарські лікарі, делегати Міжнародного Червоного Хреста, що звіділи шпиталі і табори полонених. Німецькі ранені й британські є трактувані нарівні.

"СВОБОДА" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893.

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1914 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед
появою числа, в котрим оголошення хоче мати своє оголошення.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодинокі числа три центи.		Three cents a copy	
На рік	\$6.00	One year	\$6.00
На пів року	\$3.25	Six months	\$3.25
На три місяці	\$1.75	Three months	\$1.75
Число з п'ятиці (з англійською частинкою):		Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	\$2.00	One year	\$2.00
На пів року	\$1.25	Six months	\$1.25
В Джерсі Сіті і Заграницю:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	\$9.00	One year	\$9.00
На пів року	\$4.75	Six months	\$4.75
На три місяці	\$2.50	Three months	\$2.50

За оголошення редакції не відповідає.

Тел. "Свобода": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союз: BErgen 4-1016.
4-0807.

Адреса: "СВОБОДА", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ДРІБНИЙ БИЗНЕС У НЕБЕЗПЕЦІ

Допис гр. Платона Стасюка в останньому числі „Свободи“ заслугує на блискучу увагу українських бізнесменів в Америці. Вказує він у ньому на небезпеку, яка грозить нині дрібнішому бізнесові, передовсім торгівлі споживчих товарів від певних форм бізнесової організації.

Одну з тих форм бізнесової організації, так званий ланцюговий бізнес, всі вже добре знають. Є це зв'язок дрібних щоправда крамниць, пов'язаних разом в одну цілість. Їх економічна сила в комбінації. Такий „ланцюх“ може давати велитенські замовлення й через те ошаджувати великі суми. Замовляючи цілими вагонами, а то й цілими поїздами, вони не раз досягають такі користи, що можуть в своїх крамницях продавати деякі товари дешевше, ніж дрібний купець може гуртово купувати.

Останніми часами придумано ще одну новину, а це крамниці зо самообслуговою покупці. Покупець заходить до крамниці, вибирає собі самий товари, складає на одну купу, підвозить до виходу, де їх разом опаковують і обчислюють їх ціну. При такому продажу покупці, виконуючи роботу крамничних помічників, цих помічників з крамниці ругують. Правда, такі товари треба заздалегідь поважити й укласти на полицю, тощо, але таке пакування час-то дається виконувати машиною. Отже ця форма подрібної торгівлі відбивається важко на цілому фаху крамничних помічників, а обі форми торгівлі відбиваються важко на власниках дрібних бізнесів споживчих товарів.

Як можна догадатися, дрібні крамари не дадуться зісти без протесту, без якоїсь спроби боротьби. Деякі торговці, що терпіли від ланцюгових бізнесів, так борються вже здавна ведуть, а деякі з них, як наприклад аптекари, мали навіть уже в ній певні успіхи. До повного забезпечення однак все ще далеко.

Забезпека може прийти або дорогою законодавства або дорогою економічної співпраці. Для одного й для другого треба організації. Без порозуміння кожний просто дрібний крамар стоїть перед небезпечкою. Мало котрий з них знаходиться в такому вигідному положенні, що йому не грозить така небезпека. Як не грозить нині, може легко загрозити завтра. Сказати це треба передовсім про теперішній мент. Кожна війна прискорює всякі політичні й економічні суспільні процеси, а теперішня війна, до котрої Злучені Держави вже дуже причетні, хоча вони війни ще нікому не виповіли, зробить те саме.

Тому порадно було би, щоби дрібні бізнесмени не легковажили собі небезпеки, але напружили всіх сил, щоби придумати й перевести в життя якісь доцільні заходи на рятунок дрібного бізнесу.

Д-р М. Гнатишак.

ТЕАТРАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО ЯК НАЦІОНАЛЬНО-ВИХОВНИЙ ЧИННИК

(Для дискусії на тему української сцени в Америці).

(2)

Українці й театр.

Переконавання про вагу театру, як національно-виховного чинника, має серед українців таку непохитну історичну підбудову, що ми всі сприймаємо цю тезу як щось самозрозуміле. На початку нашого століття писав про це український письменник Сильвестер Лепкий, батько відомого Богдана Лепкого. В його книжці під заголовком „Театр і народ“ читаємо: „багато є річей, що будять почуття національної самосвідомості, що сполучують народ в одну велику й сильну родину. Та понад усе друге ділає в народі пасивного через злиднів, в народі без енергії та ініціативи по причині тисячлітнього деморалізуючого гнету“. „Овид духа нашого народу, тиснений важкими хмарами, не перепускає зоряного неба, котре пробуджує духа до високих змагань та задушевних бажань. Оці хмари розігнати, цей тягар, гнетучий тягар скинути, це задача наших театрів. Тоді мов у дзеркалі побачить себе нарід у своїх темних та ясных ділах, тоді він порозуміє свої світлі думки і свою бувальщину, що дають однокое джерело цілющої й живої води для відродження народу. Театр стоїть найближче поглядом науки, а це тому, що підносить подоби життя до образу морального патріотичного, пробуджує критичну силу, навчає й викликає ініціативу добрих діл, хоч не йде дидактичною дорогою. Якщо греки в цвітучій добі свого історичного життя зняли сучасно найвище становище в загально-людським поступі, якщо греки, народившись не кінце великий і багатий, змогли боротися проти міліонових азіатських армій, якщо греки надали свою культуру цілій Європі, котра до нині, не зважаючи на розмах величчя культурних цілей, мало дивинулася понад рівень класичної краси та старої правди, — то здається й грецький народний олімпійський театр був перший та найближчий учитель грецького народу... Чи не могли б і наші театри піднести колись до світлості олімпійських театрів“?

Те, що 40 літ тому писалося про українські селянські театри, можемо нині потвердити майже без змін. Лише що поруч культурного ідеалу антич-

ної Геллади і понад цим ідеалом — поставимо ідеал без порівняння вищий і краший, ідеал національного поглиблення й патосу.

Неменше уваги присвячували театрові також інші українські письменники й культурні діячі. На східних українських землях, де народний театр довгі часи був єдиною прикладною трибуною українського слова, театральне життя набрало в XIX ст. вищих мистецьких форм і ширшого розмаху. Також і аматорські театри по селах чисельно і під мистецьким оглядом стояли високо. Східно-український аматорський театр міг похвалитися старими, світлим традиціями ось хоч би аматорських полтавських і харківських сцен, на яких працювали такі світоці, як Іван Котляревський і Григорій Квітка. З середовища аматорського театру вийшов теж й архитвір української театральної літератури „Наталка Полтавка“. В пізніших часах, справа аматорських вистав по селах зацікавила м. ін. знаменитого дослідника селянської психіки Бориса Грінченка. Подібно, як в своїх розслідах про Шевченкового „Кобзаря“ на селі, він дав першорядний матеріал до пізнання літературних уподобань і критеріїв українського селянства, — так знову в своїй вартісній праці „Народні спектаклі“, яка вийшла друком у Чернігові 1900 року, Грінченко прослідив вплив українського аматорського театру на село і виразно підкреслює ті моменти в поодиноких виставах, які нашому селянину подобаються чи не подобаються. Ця праця Грінченка хоч ідеологічно перестаріла, ще й тепер може чимало полегшити організаторам театру при психологічному поглибленні їхньої праці.

Вкінці ще одним переконуючим доказом на те, яку важку роль грає театр, як виховний і агітаційний засіб, є факт, що такі майстри пропаганди, як соціалісти всякого роду, дуже сильно цікавилися цими питаннями не лише практично, але й теоретично. Вже від початків революції в Росії присвячували театрові незвичайно багато уваги. Агітаційні військові і цивільні театри відіграли там величезну роль та напевно мали свій вплив на хід подій у горючій війні на Україні. Також пізніше театр там стояв і ни-

ні стоїть у центрі уваги панівної верстви.

В порівнянні з цим усім національний український табір залишався позаду. Зложилось на це багато причин. Перша з них — це факт, що новітній український національний театр ніколи не жив у нормальних умовах розвитку. Тому ніколи український новий театр і не міг розвинути так, як театр інших вільних народів. Історія всяких заборон і шикан відома кожному, хто знає бодай трохи долю української культури. Цензурні заборони — це теж окрема сторінка мартирології її українського театру в межах московської й польської держави в минулому. Важким каменем тяжать на українському національному театрі також незвичайно трудні матеріальні умовини, серед яких мусять і нині

працювати наші театральні групи.

Але це давнє лихоліття національного театру не повинно нам затулювати очей і серед цих умов не сміємо ні хвилини забувати про величезну національно-виховну місію театру, про яку ясно говорили вже й давніші наші культурні діячі.

Ціль театру безперечно ідеально-моральна й суспільна.

Але ця справа не така проста, як здавалось на перший погляд, — бо тут входять у гру також мистецькі чинники, без яких театр не сміє обійтися. І розв'язка цієї складної проблеми засобів, які в театральній діяльності ведуть нас через мистецтво до кінцевої ідеально-моральної еволюції новітнього театру.

(Дальше буде).

ЧИ ТІЛЬКИ ПРОТИ ЧУЖИХ МОВ?

Як розуміти виступи проти того, щоб могли існувати школи, в яких вчили чужинською мовою? Таке питання вирине, тут і там, в Канаді. Воно має значіння і для відносин у Злучених Державах. Тому саме звернемо увагу на один такий голос, що був піднесений в провінційному парламенті однієї з канадських провінцій. Маємо на думці виступ в легіслатурі провінції Бритишська Колумбія, де виступив проти вживання чужинських мов у школах посол Р. Л. Мейтленд, голова консервативної опозиції, що є адвокатом і має титул королівського радника.

Посол Мейтленд говорив на тему повного ладу в Канаді, коли то повернувся до країни ті вояки, що тепер проливають кров в обороні краю. При тому він нарікав, що це дає існують в Канаді школи, в яких вчать чужинською мовою. Казав, що ті люди, що прибувають до Канади, мусять знати, що мають стати громадянами і забути за мрію, що їх зв'язують з старим краєм, що піддають їх заграничним впливам. Ще далі згадував посол сказав так:

„Дозволю піти далі і сказати, що кожний чужинець, що так не поведеться, заслуговує на те, щоби був інтернований в концентраційний табір на протязі війни, а по війні, щоби був відсланий до краю, звідки прибув“.

Ось такою промовою представив себе отсей консервативний посол, дарма, що адвокат і до того ще і королівський радник, крайним ігнорантом. В Канаді існували і далі існують приватні школи, де вчать додатково попри ан-

глійську мову ще і т. зв. чужинської мови. Однак це в Канаді цілком не шкідить, бо са-ме тим вона виявляє свій справжній демократичний характер. То тільки нацистські режими визнають одну упривілейовану народність, а інші вважають меншвартними. Те, що в Канаді трапились деякі надужиття в італійських, а може і німецьких приватних школах, в яких мали ширити фашистські ідеї, не змінює справи. У Канаді були і комуністичні школи. І то неконче з чужинською викладовою мовою, бо були і англійські, в яких вчили англійською мовою захоплювались Леніном і Сталіном. Через те, що ті школи велися в нелюблячій для держави дусі, їх позамикало. Однак більшість т. зв. чужинських шкіл ведеться в люблячій для держави дусі. Це ті школи виховали тисячі молодих канадійців, що тепер борються на фронті, про який згадає сам Мейтленд. Вони згодом повернуть як герої до Канади, а деякі не повернуть, бо полягли, чи поляжуть на полі слави в Європі чи деінде. Також не все зле, що приносять собою імігранти. Певно, що фашизм, нацизм і комунізм не є нічого пожеданого для Канади чи для Америки взагалі. Та їх не принесли собою імігранти, бо більшість з них прибула тут, себто до Канади тоді, коли в їхнім рідному краю про згадані „ізи“ ніхто і не чув. Новіші імігранти, якщо прибули до Канади з країв, де став поширюватись нацизм, фашизм і комунізм, то прибули саме як жертви згаданих „ізмів“, переслідувані за те, що не годи-

лись з ними. Вони прибули до Канади, шукаючи тут охорони перед згаданими „ізмами“, чи навіть рятуючи своє життя. Фашизм, нацизм і комунізм поширювали в Канаді добре платні агенти згаданих „ізмів“. І то не лиш ті, що підступно прибули сюди як імігранти, яких уряд повинен був не допустити, але і родимі канадійці, як французі Адріан Аркан і його деякі товариші, та всякі імігранти, що є родом з Англії, отже британські горожани. Це відомі в Винніпегу комуністи Рос Літерик, Форкін та ім подібні. Дійсні імігранти, що прибули за морем з наміром поселення, а який уряд заручив уживання їхньої мови, видавання їхніх газет, чи приватне навчання їхньої мови, не принесли нічого злого, а лиш багато доброго. Ті їхні „чужинські впливи“, яких так жахається посол Мейтленд, це є та тяжка, невисипаюча праця, що піднесла Канаду, що з диких степів Манітоби, Саскачевану й Альберти зробила врожайні поля, що видають найліпшу в світі пшеницю, що побудувала транс-канадійські залізничні, що на місці корчак порослих і повних багач околиць, побудувала такі гарні міста як Едмонтон, Саскатун, Торонто тощо. „Чужинські впливи“, це чудова українська музика, якою так дуже одушевлявся лютант губернатор Манітоби сер Ейкінс, коли витав у Винніпегу хор Кошиця, а котра тепер гомонить по степах західної Канади, а навіть і в тій самій Бритишській Колумбії, звідки послужа посол Мейтленд.

На останку згадати треба ще про слова попереднього віщого Канади, лорда Твідсмюра, що говорив українцям в часі свого перебування в Фрейзервуд-Гімілі, щоби не забували своєї народності, а тим самим і своєї „чужинської“ мови, бо як не будуть добрими українцями, то не будуть і добрими канадійцями. — Яка кольосальна різниця між тим, що говорив голова домінії, вчений, муж науки, англійський поет і письменник, а тим, що говорить дрібний політик.

КАРАЮТЬ ЗА ПІДВИЩУВАННЯ ЦІН.

ПАРИЖ. — Франція під німецькою окупацією мусить поборювати безробіття, а також і спекуляцію. Одного промисловця покарано гривною в сумі 900,000 франків за вигорівані ціни на товари. Покарано за підвищування цін теж і двох других промисловців.

С. ЧЕРКАСЕНКО.

ПРИГОДИ МОЛОДОГО ЛИЦАРЯ

РОМАН З КОЗАЦЬКИХ ЧАСІВ

ТОМ II.

(98)

— Бачите, голубонько, — звернулася господиня до О-беременихи, коли чоловік живий, то, як не настраждається в тій неволі бісурменській, як довго не поневиряться в ній, а всеж таки з Божою помічю дочекається тої радості, тої волі. Мій старий, колиб справді жив був, хібаб не вернувся так само?... Видимарі, що помер давно вже.

— Можете ти, старче Божий, чути про старого — в неволі, чи на волі? — запитала Оберемениха.

— А як його?

— Що, як?

— Прививають тобто?

— Похил Василь.

— Похил... — замислившись сліпцем, пригадуючи. — Старий Похил?... Василь?... Ні, не пригадує такого... Чує про якого-то братчика Пихила, як

була нас визволено під Очаковом, то то, либонь, молодий і не Василь звався, а... дай Бог пам'яті... чи то Петром, чи Павлом... Щоправда, казали, ніби з Канева він... Страшенно, просто, кажуть, нелюдської сили був той молодий братчик: у бою сам усіх турків вилущив ломакою на каторзі...

— Ой, Боже мій! — скрикнула Василиха радісно, — та цеж, мабуть, мій Павлусь!...

Орися зблідла й аж уперед подалася, втиснувши очі в кобзаря.

— Так, так... тепер пригадує... — казав далі сліпцем, — справді його Павлом звали... Похилена Павло...

— Ажже, він... Ну, та кажи вже, кажи, — нетерпеливо вилася Василиха, — бачив ти його?

Кобзар скорботно посміхнувся.

— Радніший би, паніматко, та не було чим бачити.

— Ото, Боже мій! я й забула... То може хоч чув, балакав із ним?

Сліпцем журно схилив голову, й серце в матері й Орисі зашуміло боляче лхмим передчуттям, і радісна усмішка на виду зникла, тільки перелякані очі широко вдивлялися в сліпого гостя й чекали...

— Моліться за нього Богу, якщо то, паніматко, ваш син...

— Як то... молитись?... — не голосом, а шепотом дедве вимовила мати.

— Казали братчики, що, вбиваючи турків на бісурменській каторзі, не вгледів молодий лицар, як один із них за щось там заховався й звідти поцілів звияття в самісньке серце. Павл і не крикнув... А як ховали, спускали в море, чесного трупа його, то й я чув, як батько кошовий казав, що Січ і славне товариство втратили лицаря надзвичайного, що щаслива Україна, що має таких синів, щаслива й рідна мати, що породила

його. Дай Боже, казав він, усім нам таку лицарську смерть...

Орися хитнулася, але надлюдським зусиллям волі втрималася на ногах, тільки поточилася назад до прип'ячка, сперлася на нього й стояла нерухома, біла, як крейда. Василиха сиділа на лаві, скам'янівши, дивилася десь перед себе безпритомним поглядом і тільки ледве ворухила старечими устами, шепочучи: „Щаслива, рідна... мати... породила... його...“ Прип'ячка, пригноблена вісткою та Орисиним горем, і Оберемениха мовчала й з глибоким острахом дивилася то на одну, то на другу: чекала чогось страшного... „Боже мій, Боже! — думала, — хочби сльозами зійшло тяжке нагале горе...“ Боялася словом порушити його.

А кобзар ніби не відчував, яке вражіння справило його оповідання: намацав коло себе на лаві свою кобзу й торкнувся гучних струн. Затремтіли, зароботали, забрели дзвінкі струни плачем, повним мук і глибокого горя людського. Назустріч їм

грудей сліпцевих ринув м'ягким оксамитовим потоком надхнений старцівський співпальма про святу Варвару, про її велику любов до Христа, про жорстокого, безмілосердного віття її й про тяжкі, нестерпучі муки святої страдниць...

Роззякло, розтаало заціпеніле страшним морозом горя Василихине серце; ніби назустріч йому, стрепенулося заніміле в безмежній розпущі Орисин серце: кинулася вона до нещасної матері, впала перед нею навколішки, захавала своє обличчя в її колінах і голосно заридала, здригаючи плечима. А зверху на її золоте як достігла пшениця, волосся в пишно заплетених косах, ясно канули гіркі сльози, й шерстка від роботи, але тепла від любови, матерня рука гладила дорогу голівку...

Проноза знав, що робив... Проноза заслужив і обіцяно-го кашкуша з черв'яками й своє держиво до смерті.

XXV.

Старий запорозький патріарх Дмитро Гулий, обробив-и шноя в поді й на токах, зіб-

рався до Києва для викону-дань своєї обітничі прине-сти в офіру Господеві маєток свій... і постригти чесну, не-сплямлену ганьбою, сиву чуп-рину лицарську в святім мона-стирі. Не сподобив Господь за-якийсь молодечі гріхи смерті славною лицарською смертю в чеснім бою, — да будеть во-ля Його! — треба на останці-віку молитися, щоб Він, мило-сердний, сподобив умерти хоч у затишку святої обители, да-леко від спокус і суєти мир-ської.

Про свій недалекий відізд сповістив нового власника своїх дібр, погнавши одного з хуторян, Прокопа, до Ка-нева.

Та не вельми кванівся оса-вула Денис. Знав він добре, що значить „скоро“ в таких ділах, а крім того, мав деякі свої міркування щодо справ, зовсім іншого характеру.

З кобзарем Стахом Проноза бачився в туюж таки не-ділю, коли сліпцем із його на-пучування так безсердно кинув жінок лукавою, підступ-ною брехнею в безодню горя й розпущі. Почув від нього докладно про все, що сталося,

і задоволено посміхнувся. Павла було поховано. Першу половину задуму було вико-нано. Лишилася друга, тяжча й далеко складніша. Аби до-вести її до діла, треба зібрати до купи все: розум, хитрість, безличність, нахабство, знан-ня душі людської й серця, а головню холодну кров і роз-важність.

Щоб байкий Проноза десь під чаркою не пробрехався й не поспував тим хитро-мудро заплетеного діла, Крига дав йому грошей, але звелів дру-гогож таки дня, в понеділок, зникнути з Канева й нагадав йому, що хутір Гулого, а те-пер його, Денисів, до послуг сліпому, і що булоб і для нього, сліпого, й для діла най-краще якби він не волочився по шляхах та по коршах чи-тих святкових торгач і відпу-стах монастирських, а подав-ся просто на хутір і жив би там тихо та мирно на повнім держиві. Не дуже охоче при-став на це Проноза.

(Дальше буде).

В Злучених Державах гину-ло в р. 1939 пересічно 89 осіб денно.

З ДНЯ

НАСЛІДКИ ВІЙНИ В БЕЛЬГІЇ.

Бельгійський уряд опублікував тепер обрахунок всіх тих матеріальних втрат, які зазнала Бельгія впродовж своєї 18-денної війни з німцями. На основі тих обрахунків виходить, що та коротка війна знищила в Бельгії цілком десять тисяч домів. Поверх 24,000 домів поважно ушкодила, а 116,000 легко. Лиш одна пята з 2,500 бельгійських міст вийшла з цієї війни ціло. Деякі міста майже зрівнані з землею. Знищено при тім 352 фабрик.

На віднову державних будинків, шляхів, мостів, телеграфів і т. п. держава признала тепер 13 біліонів франків. Решту ушкоджених будинків і фабрик мусять наставляти цивільні люди своїм коштом. Та люди не падають духом. Навпаки, вже взялись за відбудову. Сотки тисяч людей працює. Немі безробіття.

ЦІНІЧНІ ВИСНОВКИ.

Факт, що нині люди Бельгії не дармують, а цілою парою працюють над відбудовою краю насуває цинічні висновки: невже війна є найкращим засобом розв'язки безробіття? Хай Європа так далі поступає, а цілком певно „розв'яже“ не лиш питання безробіття, але й питання перенаселення.

Коли зникнуть міста і фабрики, пропаде половина європейського населення — люди відстануть нагоду будувати нові міста, нові фабрики. А понадує — не будуть душитись з браку територій і життєвих просторів.

Ніде правди діти, найосновнішою причиною всіх політичних перемін в Європі, творення різних тоталітарних і диктаторських устроїв, а опісля війни, є ніщо інше, тільки перенаселення. Поодинокі народи відчували, що занадто багато збилося їх на одній території. Треба десь посуватись. Але посуватись нема де, бо інші народи сидять на пограниччі, і вони теж мають перенаселення та хотіли собі кудись поширитись. Отож, щоб посунути когось з його місця і собі придбати його територію, народи почали зброїтись. Наперед морально, далі політично, скупчуючи всю збройну силу народу в руках одного диктатора, а вкінці мілітарно. Вислідом тих зброєнь є теперішня війна.

ІНША РОЗВ'ЯЗКА.

Загосподарювання при помочі модерної техніки викликало безробіття. А приріст населення і уліпшення медицини довело до перенаселення Європи. Довгий час Європа борилася з тими двома питаннями, вагаючись між двома можливими розв'язками: зменшувати уродини штучно, або накликувати до ще більшого приросту, щоб опісля розпрасувати збройно з іншою расою; контролювати розрост техніки і впроваджувати безнаціональний, гуманітарний, соціалізм, який на перше місце ставить добро одиниці, або розбудовувати свою мілітарну техніку та впроваджувати національний соціалізм, який на перше місце ставить „добро нації“.

РОЗВ'ЯЗКА КРОВИ.

Верх взяла друга розв'язка і Європа занурилась в крові. Тепер при помочі куль, бомб, газів і пошестей вона зменшуватиме своє населення. Також при помочі вибухових матеріалів розв'язуватиме питання безробіття. Вона оберне все в руїни, а опісля аж пахнути буде, так схочеться людям працювати. Тай буде над чим.

Нас лякають руїни домів з європейських столиць. Але коли візьмемо під увагу, що десятки мільйонів людей в Європі в хвостах вистовувало під ріжними фабриками, щоб хотьось прийняв їх на працю, то не будемо тим дуже журитись. Серед модерного безробіття людська праця, а з нею вартість одиниці, цілком впала. Скільки то мільйонів людей бажало обернути енергію своїх м'язів і свого мозку на корисну якусь ціль, але їх відлучено, навіть висмівано. А гі, що працювали, мали те прикрі внутрішнє почуття, що колиб змерли, ніхто за ними не жалував би, ніхто не відчував би їх втрати. Бо ще за життя на їх місці було кілька готових перебраться їх працю. Щобільше, ті їх наслідники потайки навіть очікували їх смерті. Серед таких відносин людина відчуває свою непотрібність. Її овівает моральне огірчення.

Щойно коли добре переріжуть себе європейці, понизять свої міста та села, зачнуть нове життя, на старих засадах...

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

СЕНТРАЛІЯ, ПА. — Річні збори Бр. св. Йоана, від. 426, відбулися 13 грудня по Службі Божій в церковній галі. Обов'язком кожного члена виступити на зборах, бо будуть всілякі справи до погодження і вибір урядників на 1941 рік. — За уряд: В. Ях, предс.; І. Височанський, кас.; П. Сидор, секр. фін.

КЕМБЕЛ, О. — Річні збори Сестринства Бр. Діви Марії, від. 119, відбулися 15 грудня в 3. годині по полудні в У. Н. Домі, 165 Гордон Ст. Кожда членка місцева і позамісцеві обов'язково має явитись на цей мітинг, бо є важні справи до погодження. Було справоздання за рік 1940 і буде вибір нового уряду на рік 1941. — К. Лисинич, предс.; М. Сокіл, кас.; М. Білан, секр.

ЕЛЕКТРИФІКАЦІЯ АМЕРИКАНСЬКИХ ФАРМ

За несповна п'ять літ федеральний уряд завів електрику для шість мільйонів фермерського населення.

Керасинові лампи, котрі до недавня освічували дев'ятьдесят відсотків фермерських домів в Америці, скоро зникнуть. І це тому, що федеральний уряд, згідно з своєю програмою, переводить електрифікацію фарм. Департамент хліборобства Злучених Держав подає до відома таке звідомлення:

Сьогодні, після близько п'яти років від часу ухвалення закону про електрифікацію фарм і введення в життя крайової фермерської програми, на кожні чотири фермерські хати одна має електрику. А з кінцем цього року, приблизно 6,000,000 фермерського населення матиме електрику до своїх усюг, що являється вислідом старань уряду.

Для збільшення вжитку електрики в сільських округах з десяти до 25 відсотків на протязі несповна п'яти років, збудовано поверх 700 льокальних систем, встановлено 250,000 миль електричних дротів і побороно всі ті легальні та фізичні перепони, які були перешкодами приватним підприємцям на шляху до електрифікації.

Враз з нафтовими лампами пішли в забуття радіові батареї. Фермери купили собі нові радіові апарати крім електричних холодильень і машин до лярня, прасовання, жарення і доення коров. Коли фермерка мусила здолати доносити з криниці воду для хатнього вжитку, а тепер при помочі електрики встановлено водотяги по кухнях.

На думку фермера Америка з високим життєвим рівнем, була мало розвинена ще 1930 року. В найбагатшій країні світу з великими покладами природних багатств і водної сили, фермерські округи були тільки на десять відсотків електрифіковані, коли в інших краях електрифікація була бача краща. Наприклад у провінції Онтеріо, Канаді, електрифікація була на 20 відсотків; в Норвегії 35; Швеції 65; Данії 85; Німеччині й Японії 90; Франції 90 до 96, а Голландії на сто відсотків.

Департамент агрикультури доносить, що тому десять років нічого не діяно у справі електрифікації американських фарм. Це діло майже повністю спочивало в руках приватних підприємців. На протязі чотирьох років перед 1936 р. електрифікація збільшилася усього на один відсоток.

Причина цього по словам самих компаній, проста: для них це діло як слід не оплачувалося. Вони заявляють, що фермерські округи не були цілковито занехані, але все їх відкладавано на пізніше. В одній статті бюлетену Інституту Едісона за рік 1935 висловлено думку, що електрифікація фарм остане „не-економічною справою ще на довгі роки“. Знову власники компаній заявляли, що буцімто самі фермери не бажать собі електрифікації, бо, або не хотять, або не всилі за це платити, а домагались цього тільки самозванчі одиниці.

Ухвалення закону з 1935 року про електрифікацію села спричинило основну зміну. Тепер фермери можуть організувати електричні кооперативи, не обчислені на зиск. Досвід показує, що вони цього бажать. Після того закону групи фермерів можуть позичати від уряду гроші на такі будови. І вони з того користуються. Тому, що електрику завведено не для зиску, але вжитку, то теж обмежено всякі кошта. В деяких випадках будівельну працю виконано за половину компанічних ціл. По-

затим, як самі компанії признають, працю виконано дуже добре.

Розуміється, що ця акція федерального уряду в цілі успішного заведення електрики на фарми, стрінулася з опозицією з боку приватних компаній. Однак, як заявляє К. Р. Вікард, секретар хліборобства, більшість з цих вже погодилася з тим фактом, коли деякі ще даліше примінують до справи обструктивну тактику.

Програма електрифікації скоро поширюється, як заявляє секретар Вікард, і приносить довгождану полешу для фермерських родин. Це теж удосконалює продукцію фарм і уможливує поширення індустрії охорони краю, через заведення електричних заводів по ширших округах.

Загальна Рада — ФЛС.

ЧИ Є МОЖЛИВА В НІМЕЧЧИНІ РЕВОЛЮЦІЯ?

На ту тему пишеться в книжці п. н. „Завтрішня Німеччина“. Її написав Отто Штрассер, що каже про себе, що він є один з тих, що сподіваються, що нацизм принесе Німеччині спасення. Разом з своїм братом Григором відгравав давніше визначну роль в нацистській партії, а потім був змушений втікати до Праги, а пізніше до Франції, де написав згадану вище книжку.

Отже Штрассер тої думки, що в Німеччині є можлива революція. Але під певними умовами, які мусять здійснитись. В першу чергу Німеччина мусить позбутись якусь поважнішу мілітарну невдачу, щоб, як каже Штрассер, могла зникнути з чола Гітлера аврелю переможи. Далі, німецький нарід мусить набрати переконання, що Велика Британія з аліантними перевишає Німеччину мілітарно. Тоді доперва зійде німцям, каже Штрассер, полуда з очей, мозку і серця. Революція може начатись в Німеччині тільки тоді, коли поширяться загальні невдоволення серед широких мас. Далі, коли знайдеться серед нацистів бодай меншість, що буде готова в відповідно пору розпочати повстання. А вкінці в самій нацистській партії мусить наступити заник дисципліни і рішучості, а це станеться, коли значне хитатись певність про перемогу. До цього ще треба, щоб і та більшість, що сподіваються сидіти тихо, симпатизувала з цілями тих, що піднімуть повстання. Штрассер переконаний, що вже є умовини до революції, хоч революційний рух ще не є дозрілий до того, щоб отверто виступити. Він теж не вірить, щоб большевики могли в тії революції відіграти якусь роль і це вважає позитивним явищем. Революцію будуть підіймати на думку Штрассера німецькі соціалісти, „Чорний Фронт“ (група, якої Штрассер був головою, коли був у Празі, а яка мала на цілі повалення Гітлера), а також військова група, але не та, що є в генеральнім штабі, а тільки офіцери „середнього ступня“. Якщо всі ті групи зможуть порозумітись, то вони стануть основою протинацистської революції. А Отто Доглес, дослідник нацизму, запевняє, що якщо станеться те, що каже Штрассер, то той останній стане провідником цієї революції.

СТАВАЙТЕ В РЯДИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЯКИЙ Є НАЙБІЛЬШОЮ І НАЙСИЛЬНІШОЮ УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКОЮ ЗАПОМОГОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ.

КАНАДІЄЦЬ ПРО РОСІЙСЬКИХ СЕКТАНТІВ

В той самий час духоворами, як узагалі російськими протестантами, стали цікавитись релігійні орг. поза границею Росії, головні англійські і американські квейкери. Прикінці першої половини 19. віку появилися перші книжки про духовоборів: німця фон Гаксгавзена й англійця Ейлмера Мода. Першого з них запросив цар Микола Перший, щоб розслідів духовоборів, бо царський уряд рішив знову виселити духовоборів, цим разом з Таврії на Кавказ. Це й справді сталося в середині 19. віку.

П'ятнадцять літ після примусового виходу на Кавказ духовобори сиділи двома великими оселями, що були добре загосподаровані й мали загальне поважання серед сусідів, татар, турків і інших народів. Вони признавали Петра Калмикова своїм „Христом“, себто духовим провідником. Вони зносили покірно його наглі вибухи люті, його забави і диктаторські нахили. Лише його жінка, що колись славилася найбільшою красою, не піддавалася йому навіть, як він її побивав. Як він умирив у 28. році життя, й спиталися, кого він іменує своїм наступником, він заявив: „Я лишаю вас на неї“.

Через 13 літ Люкерія правила духовоборами, як неподільна цариця, все хитро вимонаючи конфлікти з російським царством. Аж коли вона приказала Петрові Верігінові, молодому духовоборові з дуже багаті родини, розвестися з своєю жінкою, бо вона хотіла його для себе, прийшло між духовоборами до підшептів і сварок. По її смерті прийшло навіть до розколу між духовоборами: одні признавали своїм провідником Верігіна, інші Зубкова й Губанова.

Великий російський письменник Лев Толстой добачив у духовоборів людей, які перекладають у життя його ідеї, а його вплив мали для них велике значіння, як вони попали в конфлікт з царським губернатором на Кавказі через те, що поклонялись до армії, вони свалили рушницю. Під впливом писань Толстого заікавилися духовоборами й чужинці, протестанти, ліберали, які ідеалізували життя й правління духовоборських колоній, тоді як і це життя й правління часто були далеко від ідеальних. Толстой навіть написав про духовоборів брошуру під наголовком: „Мучення Християн у Росії“. Ці писання були немовби видимим виявом факту, що між царським урядом і духовоборами назрівало велике напруження. Як вихід його піддано думку вивести духовоборів з Росії за границю.

Справу трактовано дуже довго. Були ріжні пропозиції: одні хотіли післати їх до Англії, інші до Америки. Оста-

точно частину їх вивезено на остров Кипр на східній частині Середземного моря. Потім велику частину їх перевезено до Канади.

Були при тому очевидно передовженні переговори з урядом, перевозовими підприємствами, банками, ріжними церковними організаціями, що помагали духовоборам. Бували при перевозі всякі важкі переходи, бо духовобори з морем давніше нічого не мали. Бували й епізоди, дещо комічні.

Наприклад, один земельний агент, агітуючи духовоборів до Канади, сказав їм, що в Канаді така земля добра, що там каменя нема. Як духовобори про це почули, вони зажурилися: „Щож вони будуть робити в Канаді без каменя? І коли вони рішилися імігрувати до Канади, вони рішилися взяти з собою й камення. Везли його в окутих залізом куврах, у бочках. Колиб приїхали до берегів Канади, побачили всюди камення подостатком. Стали з корабля скидати своє камення. Сказав тоді один моряк, що корабель потім виринув з води на цілу стопу.“

Було теж немало цікавих сцен при висіданні духовоборів на канадійський беріг. Ріжні канадійські звичай й обичаї вражали духовоборів як нехристиянські, а канадійці, немов-

би відвдячуючися духовоборам, питалися, „дивлячися на їх дивачні одніня й на їх доужезні бороди: „Чи вони християни?“ (Докінчення буде).

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

СЕГІНАВ, МІШ. — Річний мітинг Тов. Укр. Кляб, від. 309, відбувся в 1. годині по полудні в неділю, 15. грудня в хаті Ів. Кінаша, 3518 Догаєс Стр. На порядку нарад: річне справоздання уряду і вибір нового уряду на наступний рік. Не явившись член заплатити кари 50 л. урядник \$1.00. — Ева Кінаш, предс.; Александер Варин, секретар.

ШКАГО, ІЛЛ. — Збори Сестр. Благовіщення, від. 125, відбулися в неділю, 15. грудня в 1. годині по полудні в парохійній галі при Оклей і Райс ул. — Ольга Олещев, предс.; Розалія Сидорик, кас.; Іванка Подола, секр.

ГЕРІ, ІНД. — Річні збори від. 100, відбулися в неділю, 15. грудня, в 2. годині по полудні в Інтернешенал Інститут, 15-та і Медісон ул. На порядку нарад справоздання за цілий рік, вибір нового уряду на 1941 рік, і багато інших важких справ. Обов'язком кожного члена є прийти хоч раз на рік. Довгочасні члени мусять вирівняти свої довги. Ті, котрі не можуть прийти через якусь важку причину, повинні свої вкладки заслати до секретаря перед зборами. За уряд: Стефан Стесник, предс.; А. Мебок, секр.

МІННЕАПОЛІС, МІНН. — Річні збори Тов. Зап. Січ, від. 385, відбулися в неділю, 15. грудня, в 1. годині по полудні в церковній галі 6. Ав. і Університ. Було справоздання й вибір уряду на 1941 рік. Будуть прийняті нові члени. Вступний мітинг. Довгочасні повинні явитись. — І. Гресків, предс.; К. Сокіл, кас.; О. Козак, секр.

НОРАНДА РОВАН, КВЕБЕК. — Річні збори від. 443, відбулися 15. грудня в 2. годині по полудні. Було вибір нового заряду на 1941 рік і зв'яз з діяльністю відділу Присутність членів обов'язкова. Симпатиків радо вітаємо в відній доміш. — За заряд: Андрій Гренюх, рек. секретар.

ПОЗІР! СИРАКУЗ, Н. Й., ОБОРН, Н. Й., І ОКОЛИЦЯ! ПОЗІР!

ПОВІДОМЛЯЄТЬСЯ УКРАЇНСЬКЕ ГРОМАДЯНСТВО, ЩО ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ СПІЛЬНО З УКРАЇНСЬКОЮ ЦЕРКВОЮ, ТОВАРИСТВАМИ, БРАЦТВАМИ І СЕСТРИЦТВАМИ

уладжує

В НЕДІЛЮ, 15. ГРУДНЯ 1940.

СВЯТОЧНИЙ ВЕЧІР

В ЧЕСТЬ МИТРОПОЛИТА АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО

Архирейську Службу Божу відслужити у нашій церкві в 11. годині Високореосвячений Владика ІВАН БУЧКО в служебному священстві і вигослосить свячене слово про Митрополита. В Святочний Вечір візьмуть участь наші славні артисти МАРІЯ СОКІЛ і АНТІН РУДНИЦЬКИЙ. — Святому беседу св.мис. професор МІКОЛА ЧУБАТИЙ. — Хорові часті виконає Сиракузький церковний хор під орудою проф. ГІОСІФА ЗАПІЯ і церковний хор з Оборн, Н. Й., під орудою проф. КОНСТАНТИНА ОРЛИКА.

Надіємося, що всі громадяне прийдуть на це торжество. Центральний Комітет.

ЛУДЛОВ, МАСС. ТОВ. ІМ. ІВАНА ФРАНКА ВІД. 253 УНС

повідомляє всіх своїх членів і членіць, як місцевих, так і позамісцевих, що

РІЧНИЙ МІТИНГ

в суботу, 14. ГРУДНЯ (DECEMBER 14, 1940)

ВЕЧЕРОМ НА УКР. ГР. КАТ. ЦЕРКОВНІЙ ГАЛІ З SLOCKLAND ST.

Простіться, щоб всі члени явилися на гол. 5. вечером, тому, що до нас приїдуть головний радий М. Н. Союзу п. Давискича і організатор У.Н.С. п. Маланчук, котрі добре ознайомлені в організаційних справах. І нам всім представлять, які користі дає У.Н.С. своїм членам. Уряд Тов. просить тих членів, що довгочасно не являлись своїм залогом до 31. грудня, бо в протинний раз будуть суспендовані. Прийдіть всі на час і виберіть, до Тов. уряд на рік 1941. Член, що не приїде на го збори, заплатити кару після ухвали Тов. із року 1924. Від 5. до 7. год. будуть організаційні збори, а в 7. годині 7. зачнуться річні збори відділу.

Павло Хомин, предс.; Петро Павліс, кас.; Іван Приступа, секр.

Заходами Української Католицької Дієцезії

29. ГРУДНЯ 1940.

8. ГОДИНА ВВЕЧІР.

НЬЮ ЙОРК, TOWN HALL (113. WEST 43 ST.)

75-ліття Митрополита ШЕПТИЦЬКОГО

УЧАСТЬ БЕРУТЬ:

ЗЛУЧЕНІ ХОРИ СІМОХ ПАРОХІЙ — 300 СПІВАКІВ

ДИРИГЕНТ: ОЛЕКСАНДЕР КОШИЦЬ

МАРІЯ СОКІЛ — АНТІН РУДНИЦЬКИЙ — РОМАН ПРИДАТКЕВИЧ

БІЛЕТИ (в ціні: 2 дол., 1 дол., 75 і 50 центів) набувати можна: в укр. кат. Парохіях Нью Йорку та околиці; у „Сурмі“ та в п. Задорського; в Карпатія Гол; в книгарні „Свободи“.

РЯТУНОК. — Американський корабель рятує на океані розбитий британський корабель.

Михайло Байбородський.

ОПРИШКИ

(У НАРОДНІЙ ПІСНІ)

III.

На цілому Бескиді із опришківських найбільше відомою є пісня про вдову. Раз у пісні це вдова попадає, а в інших варіантах це тільки вдова Романиха або Василиха.

Зміст цієї пісні (з Гуцульщини) такий:

Живе вдова із дев'яти синів та одною донечкою Анничкою.

Ледяй сини дома зросли, зобралися в розбій пішли.

Анничку віддала вдова за крамаря. Крамар в селі не захотів жити, збудував собі корчму далеко у лісі, там осів і розбогатів.

На його корчму напали розбійники, вбили його і крамарятко, а крамариху зі собою повели.

Ідуть нічку, ідуть другу, а на третю лягли спати, а крамарю знаєважати.

Рано слово по слові: крамарова це рідна їх сестра. Гріх! Непростимий! Урадили: хто із нас ріку перепливе, тому, видно, Бог гріха простить. Вісім братів втопилися, а лише дев'ятий, наймолодший, що цілу ніч вартував, ріку перепливав.

Є і колядка з Бойківщини, що оспівує таку ж пригоду. Зложена вона, як звичайно колядки, у п'ятиклавовому ритмі, зі співом та приспівом:

(Заспів):
Ей, у по-па-ді,
у Ле-виць-кої...

(Приспів):
Зле в ней, гей, зле в ней
і в до-мі їй.

Дальша дія, як у попередній пісні. Закінчення інше: Бойки, у цій колядці післи поповичів не топиться, а до монастиря гріх покутувати.

Дуже цікавою відміною пісні про вдовиних синів є лемківська пісня із прямих обласних (по той бік Бескиду).

В селі Угелі живе бідна вдова-попада із дванадцятьма синами і одною донечкою.

Сини підросли, в опришки пішли. А доня мала та стадо пасла. Пасло дівча, пасло, й стадо потрапило, шукаючи йшла й сама й заблудила.

Іде і плаче-голосить. Її голос почули опришки. Обступили її і рада в раду: що з нею робити. Наймолодший брат повідомив:

„Ей, повідай ти, повідай: откале ти родом?“
„Там, в Угелі жие моя мамка, вдовва“.

Аж тоді опришки пізнали дівчину.

„Сестро наша, сестро, покаж нам фартушок“.

У Лемків, як бачимо, щасливий кінець цієї пісні.

Інша лемківська пісня говорить про Яничка-розбійника, про смерть його жінки і про його дитину. Дитина плаче й

плаче, а Яничик втихомирить її не може:

Взяв він його за ручейку й вивів його до жойки. Справив йому колиську з якорного деревця.

Буде синок так думати, же колише його мати. Буде дождик покралати, буде синок так думати, же го купат рідна мати.

Пісня ця широко розповсюджена не тільки серед нашого народу а і серед усіх словян.

IV.

Ще занотуємо колядку про опришків:

Ішов Юренюк та на Угровий. Ой рано, рано, та на Угровий. Перейшли його три розбійники. „Біг, помагай Біг, три розбійники!“ „Бодай здоровий, білий молодче!“

Питають його про усю його родину, а він їм каже:

„В мене мати: ясне соленко. В мене батько: та ясен місяць. В мене брати: гострий топорчик“.

Тут згадаю ще за подібну до цієї, іншу, вчаснішу колядку, з часів Хмельницького в Галичині:

Іхав Павличко через полечко. Зустріло його сімсот козаків.

Питають про родину його, а він їм відповідає:

„В мене батько, ясен місяченько, а мати: ясна зіронька, а в мене брати: ворони-кониченько, а в мене сестри: в Дністрі волонька, а в мене мильня — гостра шабелька“.

(На Покутті галицько-буковинському є чимало колядок, що оспівують теж і облогу Львова козаками).

Інша колядка розказує про стрічу опришків із дівчиною. Дають їй загадку, а вона їм відповідає:

„Та, камінь росте без коріненька, а папороть цвіте та без цвітіння, а серце горить без полуміння“.

Із Гуцульщини маємо цікаву пісню про опришка Марисюка. Втік він із станиці лемківської тюрми і пустився їти в Молдавію. По дорозі задержався в Путилові, бо дуже йому сподобалися тамешні молодичі. Це його і згубило: чесні газди не могли знести м'якого серця своїх жінок, зловили його і віддали до тюрми.

Про Марисюка є й інша пісня, та тут вона не так про нього, як про Марусю-Кам'яну душу. Інший варіант цієї пісні оспівує Марусю, що пішла за опришком, на голод і холод.

Із Закарпаття маємо пісню про опришка Насієньку. Не встерігся й ймили його мадари. Насієнька просить-благає помилювання, та даремне.

„Стереглам ти, Насієньку від вогня, а вогня ти устеречи від сеї пригоди“.

Опришки мусіли бути дуже уважні та чуйні. Про неуважних таке пісня говорить:

„Небогато легіники гуляли-гуляли, а за ними молодими, ровні їздили. А то ровта, то ровта волоського пана“.

Ой як пішли тай зловилі легіни Івана. Коліє хотів легінику ще на світі жити. Не йти було та до корчми горілочку піти!

Коротких співанок-коломийок про опришків багато. Наведемо декотрі:

Ішов любуко у опришки на штирці несли. Принесе своїй жінці сорочку білу.

Ой кувала заузденька на високім горбі, аже вернувся мій мильняк, та порожній в горбі.

(В опришки йшли не тільки парубки, а й статочні газди, бо опришком бути було кожному за честь):

„Неодна жінка й неодна дівчина журилися своїм опришком“:

Коломийка запалила Коломийку горіти, тож мені за мильняком голова болить.

„Ба, що же ти, дівчонко думає-гадає, та як тая Коломийка горіла-палала?“

„Я гадала мій мильняк гасити-гасити, та не могла я що знайти, щоб воду носити“.

Не в голові було у неї гасити, а журилася, щоб що злого не сталося із її милим.

Було підлеглим в опришки, то його дівчина собі співає:

„Закувала заузденька на жовтій пісочку, а хто жому легіневі випере сорочку?“

Ой, виперуть дощі-злив, ой, виперуть тучі, а я може й посивію та на него жуачу...

Розмова:

Ой, Маріє, Марієчко, імя твоє любе, а хто твоє біле личко чулувати буде“.

„Мене буде чулувати той хлопець-молодець, в одній руці пістолетко а в другій топорчик“.

Опришків здебільша годували довірливі люди, а весь народ скривав їх від небезпек і допомагав чим міг.

Шутлива пісенька таке каже:

Грають скрипки, грають дудки, фідорки тисові, одна люба в Криворівні, друга в Ясенові.

А у той в Криворівні, корови та вівці, а у той, в Ясенові, сипані топірці.

Ой, вийду я на царинку, тай стану, тай стану, одна люба несе киші, а друга сметану.

А я кишію поза ремінь а сметану випю, одну любу я обійму а на другу кишню.

Колиж було опришок зголоднів, а це нераз бувало, то співав собі:

Заузденька мей куєт межі корчмак, не так бано ми за любов, як за колачима.

Між піснями про опришків подібується кілька замітніших про Мирона Штолу, званого також Штолюком, Уштілюком, Мирном, Миронюком. Мирон Штола був побратимом Олексія Довбуша і своєю відвагою та своїм героїзмом здобув собі на Верховині одно із найкращих імен.

В одній із пісень про нього говориться:

Пішов Штолюк із Мирном й півні воювали, топірці їм нароблені із самої сталі. Топірці їм нароблені із самої сталі, пішов Штолюк із Мирном воювати Яхні.

У той час на Веховині найбільш катом гуцулів був пан Гердлічка. У своїх бляхах мучив легінів до смерті.

У його руки попав і Мирон. Піштора року його мучили, а відтак повісили. Так воно було, та в пісні говориться ось так:

Ой, утікав Штолюк годний тай за цумів листом, та не сам він туди утікав, а із товариством. Кажемо то є у Штолюка того товариства? Кажемо в лісі у дубові, букового листі.

Народна пам'ять шанує ось тих опришків-героїв. У народі вони непереможні, гідні наслідування і найкращої пам'яті.

Опришки перебуваючи на малому клатковитому українській землі, оточені Польщею, Молдавією та Мадяриною, не могли ширше розвинути своєї діяльності. Зродилися вони як протест проти поневолення з гарячої любові до волі і справедливості. І такими назагал представляє їх український народ у своїх піснях. Для нього це:

Годні легіни, витазейки барз славнейкі!

(Матеріалом до цієї статті послужили збірники народних пісень Філарети і Івана Колесни, Якова Головацького, Володимира Шухевича, Володимира Гнатюка, Кліментія Квіткі, Роздольського-Людкевича, мої власні записки, Історія України М. Грушевського і Миколи Голубця. — М. Г.).

(Кінець).

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ДІТРОИТ, МІЧ. — Місячні збори від. 292, відбулися в неділю, 15 грудня, в годині 2. пополуночі в гал. У. Н. Дому при Мартині. Тому, що це останній місяць в році і всюда робиться обрахунок з цього року, так і нам трає зробити. Тож простіше, щоб хой раз в році усі опришки і поплити свої вкладки на час, бо книжки мусять бути замкнені перед 25. 3 огляду на Головну Канцелярію не лишати довгу на сідаючий рік. Хто ще не заплатив за тикети, хай заплатити безпровадно, щоб мог дати справоздання. Всі ми любимо і чествуємо шасливий й веселий, як збачимо в часописі своє імя, як про нас щось доброго написане. Саме в тім місяці десь при кінці Головна Канцелярія, себто Батько-Союз, буде проголошувати імена тих членів, котрі в передовій році приєднали до своїх тільки 6 місяців дитинку. Агу, панове союзові з 292 відділу, зробім при кінці року редакторські збірки, щоб мусім видавати до часописі додаток а той додаток мав би бути заведений іменами членів працівників 292 відділу. Я вірю, що, якби тільки хотіли, то бігме, може бути і то дуже легко й простенько. От іде „Крісміс“. Многі купують дитячі презенти, видають масу гроша на ріжні „джонки“, а то всьо за пару дені опиняться — знаєте де. Чи не ліпше було би, якби за ті гроші взяли палець а Союз і дати як презент? Буде мати забезпечення, а дитина дитина до поволити і тоді може той „Крісміс“ презент використати будь на укічення вищої освіти, будь на щось корисніше, і буде споминати чи то батька чи діда, як казав Шевченко, не злим, тихим словом. — Іван Форіс, предс.; Ілія Андрусевич, кас.; Петро Кізея, секр.

ДІТРОИТ, МІШ. — Річні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 146, відбулися в неділю, 15 грудня, в годині 1. пополуночі, під ч. 13530 Чарест стр. Просимо всіх членів, щоб приїхали на річні збори, де буде вибирати нових урядників на рік 1941. Так само просимо членів привітати своїх знайомих, котрі ще не стоять членами в У. Н. Союзі, де їх введемо в членство. Кождий член міг би привітати хой одного нового члена, якби хотів, але в тім біда, що наші члени хотять, щоб тільки уряд все робив. Повідомить секретаря, хто з наших знайомих або сусідів хотів би вписатися до Укр. Нар. Союзу. Кождий член, котрий пострається за нового члена отримає нагороду від У. Н. Союзу. за Тов. уряд: М. Головач, предс.; Т. Солодкий, кас.; Д. Ферей і П. Андрушак, секретарі.

РОЧЕСТЕР, Н. П. — Річні збори Тов. Вільних Козаків, від. 316, відбулися 12. грудня 1940. р. в Народнім Домі, 831 Джозиф Еннот в гол. 8. вечір. Просити всіх членів приїхати на ці збори. Буде вибір урядників на рік 1941. Пригадується тим членам, котрі винують більшу суму до товариської каси, щоб кождий старався сплатити з кітчем року. П. Ковтун, гол.; Д. Скорохода, кас.; В. Іванців, секр.

ДЖОЛІЕТ, ІЛЛ. — Річні збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 111, відбулися 16. грудня в 2. годині пополуночі в домі під ч. 630 Вільямсон Еннот. Просити всіх членів приїхати на ці збори, де буде вибір урядників з цього року, як також вибір нового уряду на рік 1941. і інші справи. — За уряд товариства: І. Гуцал, голова; І. Федак, скарбник; О. Вернідін, секретар.

ГАМТРАМ, МІШ. — Річні збори Тов. Згода, відбулися в неділю, 15 грудня 1940. в 1.30 пополуночі в Українській Хаті, 2240 Грейланг. Обов'язком всіх членів приїхати на означений час. На зборах буде вибір нового уряду на 1941. рік. Просити молодих членів, а особливо „безболд плейерс“, щоб взяли на себе якусь відповідальність в 1941 році при уряді і навчилися, як вести. Пригадується довгочасним членам виплатити свій довг. — Пасафат Приходко, секр. рекордів.

ВІСТАНУТЬ ЗАНАТТА

ПОТРІБНО Робітника на фирму за-раз. Має знати їхати машинною і трактором.

EWASHKO FRANK
R. I. BATH, PA.

Д-Р С. ЧЕРНОВ

Гострі й хронічні недуги чоловіків і жінок — Шкіра й кров.
● Аналіз крові для подружжого свідчення.
● Геморойди й желіжки лікуються без операції.

223 SECOND AVE., cor. 14th St.,
NEW YORK CITY, Room 14.
GRamercy 7-7697

Офісові години: 10—8; неділя 11—2.
Жінка-доктор до обслуговування.
X & Флюороскоп. — Екзамінація \$2.00.

DR. M. SMITH

NEW ADDRESS

224 E. 15th St., NEW YORK

Between 2nd & 3rd Aves.

Hours: 12—2, 6—8.

Tel.: STuyvesant 9-1679

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ

ПОГРЕБНИК
НА ФІЛАДЕЛФІО
І ОКОЛИЦІ

МИХАЙЛО НАСЕВИЧ
cor. FRANKLIN & BROWN STS.,
PHILADELPHIA, PA.

Tel. Market 1320

ОБСЛУГА В ДЕНЬ І ВНОЧІ

СЕМЕН П. КАНЯ
Український ПОГРЕБНИК
Цілий похорон
навіть за
433 STATE ST.
PERTH AMBOY, N.J.
Phone: P. A. 4-4646

МИРОН ЛИТВИН І СИН
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Обслуговування широкі і чесні.
Main Office:
383 MORRIS AVENUE,
cor. Springfield Ave.,
N. E. W. A. R. K., N. J.
Phone: Essex 3-5347

Branch Office (Phila):
969 SOUTH BROAD ST.,
TRENTON, N. J.
Phone: Trenton 8588

ІВАН БУНЬКО
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
заряджує погребам по ціні так
низькій як \$150
Обслуговування найкраще.

JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 5th St., NEW YORK CITY.
Dignified funerals as low as \$150.
Telephone: GRamercy 7-7661.

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
ЗАНІМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ
В БРОКЛІН, БРОКЛІН, NEW
YORK І ОКОЛИЦІ

129 EAST 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel.: Orchard 4-2568

BRANCH OFFICE & CHAPEL:
707 PROSPECT AVENUE,
(cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y.
Tel.: Melrose 5-6577

ВЯЧЕСЛАВ БУДИНОВСЬКИЙ
НЕБІЖЧИК ХОДИТЬ
Історичне оповідання
про цілком шляхетський й ку-
печий інтриги з часів, коли
історична Польща правила У-
країною, а турки правильно на-
звали на неї на граблях.

ЦІНА 75 ЦЕНТІВ.
"SVOBODA"
81-83 GRAND STREET,
P. O. BOX 346
JERSEY CITY, N. J.

ТАРЗАН, ч. 175. Глузування до смерті.

A MOCKING, HIGH-SPRITED
LAUGH BURST FROM THE
LIPS OF THE JUNGLE GIRL
AS THE LION CHARGED TO
DEVOUR HER!

Глумливий, повний життя
сміх вирвався з уст дівчини з
нетрів, в хвили, коли лев ки-
нувся до неї, щоб її розірвати.

WITH THE DREAM-LIKE PACE OF A
SLOW-MOTION PICTURE, SHE UN-
SLUNG HER BOW AND TOOK AN
ARROW FROM HER QUIVER!

Розміряними повільними ру-
хами вона взяла в одну руку
лук, а другою почала добува-
ти стрілу з сагайдака.

TARZAN HAD EXPECTED HER TO
SHOOT LONG BEFORE, WAS SHE
MAD, THUS TO TEMPT FATE?

Тарзан придивлявся цьому
і дивувався, чому вона не по-
спішала. Чи це якась безумна,
що грається зо своєю долею?
— думав він.

NOW SHE HAD TIME
TO FIRE ONLY ONCE
AT THE BOUNDING
CARNIVORE. IF SHE
MISSED —

Тепер в неї залишилися часу
лиш для одного вистрілу до
льва. Колиб вона не влучила
його смертельно, то...

